

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Мр Светлане Максимовић

Компаративна анализа наставе енглеског као страног језика у основним школама у Јапану и Србији

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ 1. Датум и орган који је именовао комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 22. 4. 2016, одлуком бр. 02-407/1 од 25. 4. 2016. 2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: (1) Др Радмила Бодрич , доцент за ужу научну област Англистика, изабрана 21. 3. 2012, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор (2) Др Савка Благојевић , редовни професор за ужу научну област Англистика (Енглески језик на нематичним департаментама), изабрана 15. 10. 2013, Центар за стране језике, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу (3) Др Предраг Новаков , редовни професор за ужу научну област Англистика, изабран 2. 7. 2009, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду (4) Др Данијела Прошић-Сантовац , доцент за ужу научну област Англистика, изабрана 17. 3. 2015, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ 1. Име, име једног родитеља, презиме: Светлана (Трифун) Максимовић 2. Датум рођења, општина, република: 27. март 1980. године, Прокупље, Република Србија 3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 22. март 2013, Филозофски факултет, Универзитет у Источном Сарајеву, <i>Употреба садашњег перфекта у енглеском језику у насловима новинских чланака у британској и америчкој штампи</i> Лингвистичке науке, Англистика
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: <i>Компаративна анализа наставе енглеског као страног језика у основним школама у Јапану и Србији</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл. Докторска дисертација мр Светлане Максимовић има 329 обележених страница, састоји се од пет поглавља, којима претходе: Кључна документацијска информација; Key Word Documentation; Типографске конвенције; Апстракт; Abstract; Садржај; Предговор (стр. 1-2); Дисертација садржи укупно 41 графикон, 73 табеле и 28 слика. Садржај поглавља: 1. Увод (3-10), с одељцима: 1.1. Предмет истраживања, 1.2. Хипотезе и циљеви истраживања, 1.3. Методе и технике истраживања, 1.4. Кратак преглед релевантне литературе и досадашњих истраживања, 1.5. Структура дисертације; 2. Теорије и приступи учењу енглеског као страног језика (11-103), с одељцима: 2.1. Настава енглеског језика, 2.2. Настава енглеског као страног језика у Србији, 2.3. Образовање у Јапану, 2.4. Настава енглеског језика у Јапану; 3. Емпиријско истраживање (104-111), с одељцима: 3.1. Предмет и циљеви истраживања, 3.2. Методологија истраживања, 3.3. Опсервације часова енглеског језика; 4. Анализа и дискусија резултата емпиријског истраживања (112-271), с одељцима: 4.1. Резултати и анализа резултата истраживања у Србији, 4.2. Резултати и анализа резултата истраживања у Јапану, 4.3. Анализа уџбеника, 4.4. Опсервације часова, 4.5. Полуструктурисани интервју; 5. Закључак (272-281), с одељцима: 5.1. Сумирање резултата истраживања, 5.2. Закључци, 5.3. Импликације истраживања; Библиографија (282-292), са 175 нумерисаних јединица, и посебно наведених консултованих интернет сајтова, анализираних уџбеника у употреби у Јапану и Србији, сајтова о <i>Misio</i> роботу, иновацијама у учењу енглеског језика; Прилог 1-23 (293-329).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Светлане Максимовић представља сложен теоријско-емпиријски подухват са значајним резултатима и педагошким импликацијама.

У првом поглављу, *Увод*, дефинисан је предмет истраживања: упоредна анализа квалитета наставе енглеског као страног језика у основним школама у Јапану и Србији. Кандидаткиња Максимовић покушава да открије које су то наставне методе и технике најчешће у употреби у настави енглеског као страног језика у основним школама у Јапану и Србији, као и да провери њихову адекватност и ефикасност у постизању задатих наставних циљева. Основна хипотеза од које се полази у раду јесте да се Јапан, као једна од економски најразвијених земаља на свету и земља с изузетно образованим и писменим становницима, одликује образовним системом у коме се настава енглеског као страног језика изводи по најсавременијим наставним методама и стратегијама. Поред основне, јасно и концизно су предочене и помоћне хипотезе на којима си истраживање заснива, и за Јапан и за Србију, и дефинисани су циљеви дисертације. Након тога, следи уопштен приказ метода и техника у зависности од природе истраживачког проблема и постављеног циља истраживања. Кандидаткиња Максимовић потом даје кратак преглед релевантне литературе и досадашњих истраживања из области методике наставе енглеског као страног језика и примењене лингвистике, путем којих се упознала са савременим тенденцијама у настави енглеског језика и који су јој послужили као смернице за истраживање. Структуром дисертације најављено је шта ће се и на који начин излагати. Већ у самом уводном поглављу уочава се озбиљан и свеобухватан приступ истраживаној проблематици. У другом поглављу, *Теорије и приступи учењу енглеског као страног језика*, изграђен је теоријско-методолошки оквир за емпиријско истраживање. Ауторка прво полази од основних циљева наставе страних језика, потом дистинкције између учења и усвајања језика. Дат је исцрпан преглед владајућих теорија и приступа учењу и подучавању страног језика, настајалих под окриљем психологије и лингвистике. Тако кандидаткиња посебну пажњу посвећује прво бихејвиоризму, те когнитивизму, анализи грешака и њеном месту и улози у настави страних језика, потом пажњу усмерава на доминантне наставне методе који су обележили наставу страних језика од краја 19. века све до данашњег дана. Ауторка детаљно објашњава дидактичко-методичке принципе граматичко-преводног метода, директног метода, аудио-лингвалног метода, тихог приступа, сугестопедије, хуманистичких приступа учењу језика, учења језика у заједници, потпуног физичког одговора, комуникативног приступа учењу језика и учења језика на основу задатака, насталог у оквиру комуникативно оријентисане наставе. Прегледно и систематично су изнете предности и недостаци сваког од наведених наставних метода, с тим што је истакнуто да се у настави језика треба одредити за еклектички приступ и прихватање свих аспеката који су се у оквиру наставних метода показали као ефикасни. Такође је наглашено да наставници страних језика треба да буду упознати с теоријама, приступима и наставним методама учења и подучавања страних језика и њиховом адекватном употребом, јер су њихове добре стране у функцији побољшања квалитета наставе и подизања нивоа комуникативне компетенције ученика, што је крајњи циљ наставе језика. У закључку дела о настави страних језика кандидаткиња наводи став да иновације у настави језика с краја 20. века у први план стављају психолошке принципе организације наставног процеса, што доприноси стварању позитивног расположења и интересовања ученика, и самим тим развијању аутентичне комуникације на страном језику. У другом делу другог поглавља кандидаткиња Максимовић критички анализира наставу енглеског језика у Србији, даје приказ актуелног стања наставе енглеског језика, потом детаљно анализира образовање у Јапану, посебно истичући да јапанско основношколско образовање, у трајању од 6 година, обухвата узраст деце од 6-12 година, а средњошколско образовање се састоји од ниже средње школе (у трајању од 3 године) и више средње школе (у трајању од 3 године). У Јапану обавезно образовање обухвата основношколско образовање (*Shougakkou* 小学校) и ниже разреде средњошколског образовања (*Chugakkou* 中学校), што све заједно представља еквивалент српском основношколском образовању. Врло прегледно и систематично се објашњава систем основних школи, с нагласком на општинске школе које похађају многи ученици у Јапану, и потом јапански национални наставни програм којег морају да се придржавају све основне, ниже и више средње школе. Ауторка представља специфичности наставе енглеског као страног језика полазећи прво од чињенице да је настава енглеског језика у Јапану од 2002. године уведена као изборна, а не обавезна настава, што није случај с другим азијским земљама и посебно не с наставом енглеског језика као страног у Србији, с којом се повлачи паралела. Стога је у неким основним школама настава енглеског заступљена с два часа недељно, а у неким школама се уопште и не одвија. Осим јапанских наставника, у наставном процесу учествују и тзв. АЛТ наставници језика – асистенти, тј. изворни говорници који нужно не морају да имају педагошку оријентацију, што значи да нису у обавези да имају завршен факултет из области енглеског језика. Након тога, ауторка даје врло исцрпан историјски преглед наставе енглеског језика у Јапану, па приказ тзв. новог курикулума (енг. *New Course of Study*) за основне школе (јап. *shougakko*), те специфичности основношколске наставе енглеског језика у Јапану и употребе уџбеника у настави енглеског језика у Јапану. У трећем поглављу, *Емпиријско истраживање*, кандидаткиња представља предмет и циљеве истраживања. Да би их реализовала, одредила се за комбиноване истраживачке поступке, квантитавину и квалитативну истраживачку методологију. Тако се ауторка одредила за упитник, опсервације часова енглеског језика у Јапану и Србији, детаљно вођење белешки, интервју с наставницима енглеског језика, како би добила што

свеобухватнију слику наставе енглеског језика. Описан је поступак прикупљања и обраде података, потом је дат приказ структуре испитаника, опис анкетног листа и опсервација часова енглеског језика. У четвртом поглављу, *Анализа и дискусија резултата емпиријског истраживања*, кандидаткиња Максимовић прво представља резултате анкетног истраживања и њихову анализу за Србију, потом за Јапан (41 испитаник у Србији и 41 у Јапану), и онда их међусобно укршта. Такође, ауторка спроводи врло детаљну анализу учбеника који су у употреби у настави енглеског језика на основношколском нивоу у Србији и Јапану, сагледавајући их с више аспеката: аутентичног језика, примерености узрасту ученика, усклађености с наставним планом и програмом, обједињености све четири језичке вештине, градираности материјала према тежини, начина обраде граматике (индуктивно/дедуктивно), начина обраде вокабулара, привлачности дизајна ученицима, начина провере језичког знања ученика, заступљености елемената културе и цивилизације земаља енглеског говорног подручја, заступљености стилова учења и типова ученика (визуелни, аудитивни, кинестетички). Ауторка потом сумира резултате анализе посматраних часова у Србији и Јапану (24+24), и полуструктурисаног интервјуа с наставницима енглеског језика (укупно 8). Последње, пето, поглавље, *Закључак*, представља сажету рекапитулацију дисертације у којој се кандидаткиња Максимовић осврће на резултате истраживања и импликације за наставни процес у Јапану и Србији. Прилози на самом крају докторске дисертације пружају увид у све инструменте коришћене у овом истраживању.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

Maksimović, S. (2011). "English Education in Elementary and Junior High Schools in Japan: through classroom observation method". Naruto University of Education, Naruto, Japan: 1-39.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У закључку докторске дисертације С. Максимовић *Компаративна анализа наставе енглеског као страног језика у основним школама у Јапану и Србији* сумирани су и коментарисани добијени резултати. Основна хипотеза од које је кандидаткиња у раду кренула већим делом је одбачена. Кандидаткиња С. Максимовић је претпоставила да се Јапан, као једна од економски најразвијенијих земаља на свету и земља с изузетно образованим становницима одликује образовним системом у коме се настава енглеског језика изводи по најсавременијим наставним методама и дидактичко-методичким принципима. Испоставило се да се ово само односи на употребу мултимедијалних садржаја и аудио-визуелних средстава у настави енглеског језика, као и много бољу опремљеност школа, уопштено узевши, што је све на много вишем нивоу од оног у основним школама у Србији.

Кандидаткиња је добро осмишљеним и успешно спроведеним истраживањем дошла до закључка да настава енглеског језика у Јапану није ефикаснија, квалитетнија од наставе у Србији, као што се то првобитно очекивало. Јапански наставници се труде да примењују комуникативни приступ, али то не чине у довољној мери јер ни не покушавају да редукују употребу матерњег, јапанског, језика у оквиру наставних активности и увођења и развијања свих језичких вештина, и обраде граматике и вокабулара, што није случај с наставном праксом у Србији. Кандидаткиња С. Максимовић сматра да претерана употреба матерњег језика како од стране наставника, тако и од стране ученика не доводи до аутентичне, спонтане комуникације управо због чињенице да стално размишљају о и на матерњем језику, преводе у себи и наглас, што онемогућава да напредују и да им се језичка комуникативна компетенција подигне на виши ниво. Комуникација на часовима енглеског језика не тече слободно, осим у врло кратким, контролисаним и предвиђеним дијалозима неадекватним за узраст ученика, а и то врло често бива прекинуто употребом јапанског језика; ова пракса се у настави енглеског језика у Србији врло ретко дешава, према истраживању ауторке. Такође, елементи културе циљног језика у мањој мери су присутни у јапанској у односу на основношколску наставу енглеског језика у Србији. Ауторка закључује да су јапанска култура и традиција строго инкорпорирани у сваки сегмент наставног процеса, па самим тим нема много усвајања информација о култури и цивилизацији земаља енглеског говорног подручја. Елементи циљне културе много су заступљенији у настави енглеског језика у Србији.

Надаље, у Јапану су у употреби уџбеници домаћих издавача, чиме се не иде у потпуности у корак са светским стандардима када је реч о савременим наставним средствима. Одобрени уџбеници датирају из 50-их и 60-их година 20. века, што оповргава један део хипотезе у вези са савременим наставним средствима. У Србији су у употреби најсавременији уџбеници страних, најчешће изворних, британских издавача, што је доказ праћења европских и светских стандарда када је реч о наставним средствима, те је и присутна подршка од стране издавача у погледу донирања осталих наставних средстава, доприносећи на тај начин савременој настави и квалитетнијем наставном процесу. С. Максимовић је овим свеобухватним истраживањем дошла до закључка да је врло ограничена слобода наставника енглеског језика у Јапану када је реч о креирању наставних планова и програма и самог тока наставног процеса, а самим тим и тзв. АЛТ наставника, изворних говорника, чиме се оповргава хипотеза да би исти облик наставе, укључивањем наставника изворних говорника могао да се примени у Србији. Наиме, програм АЛТ наставника изворних говорника могао би да буде примењен у Србији, али на другачији начин тако што они не би били само модел за изговор већ активни предавачи, преносиоци знања и развијања комуникативних компетенција ученика, и доносиоци најсавременијих метода и приступа из својих земаља. У том смислу, кандидаткиња Максимовић закључује да је основношколска настава енглеског језика у Србији флексибилнија у смислу прилагођавања наставе потребама ученика: могуће је вршити одређене модификације у самом наставном процесу и одступања од прописаног плана и програма у зависности од потреба и могућности ученика, док се у Јапану врло строго, без икаквих одступања и корекција, поштује план и програм који прописује Министарство просвете, културе, спорта, науке и технологије у Јапану.

Исто тако, С. Максимовић је истраживањем дошла до закључка да се у настави енглеског језика у Јапану похвалама поклања огромна пажња; негативни коментари и критике од стране наставника готово су непостојеће, те сматра да би константне похвале и подстицања позитивно утицали на подизање мотивације код ученика и стварање позитивније атмосфере у учионици. Карактеристика јапанског образовања јесте настојање да се образује „и срце и ум“, отуда се и јапански наставници енглеског језика труде да развију добру личност ученика јер то представља основ академских постигнућа. Узевши у обзир све резултате истраживања, ауторка закључује да је настава енглеског језика у основним школама у Србији на вишем нивоу од наставе у Јапану.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Може се закључити да је кандидаткиња Максимовић овладала обимном литературом, коју је детаљно сагледала и критички обрадила. На многим местима кандидаткиња је важне аспекте истраживане проблематике допунила својим вредносним судовима и оригиналним запажањима, утемељеним на

<p>вишегодишњем личном педагошком искуству у Србији, али и практичном искуству, наставном и истраживачком, које је стекла у Јапану. Прикази и тумачење резултата детаљни су и свеобухватни, у складу с релевантном литературом и захтевима које поставља методологија емпиријских истраживања.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Дисертација је написана у складу с образложењем наведеним у пријави теме.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све битне елементе.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Ова докторска дисертација је оригиналан допринос науци пре свега због опсежног истраживања које је кандидаткиња спровела у Јапану и Србији. Као добар познавалац јапанске културе и традиције, образовног система и наставе енглеског језика која се изводи у Јапану, и с друге стране као искусан наставник енглеског језика у Србији, кандидаткиња је брижљиво припремила и реализовала истраживање у Јапану и Србији, критички сагледала и укрстила све податке добијене употребом мешовитих метода истраживања и дошла до конкретних предлога за унапређење наставне праксе у Јапану и Србији. Све препоруке или смернице које је кандидаткиња понудила наслањају се на теоријске поставке и лично искуство, научно су утемељене и веома практичне и применљиве.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Дисертација нема недостатака који би утицали на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ: На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација <i>Компаративна анализа наставе енглеског као страног језика у основним школама у Јапану и Србији</i> прихвати, а кандидаткињи мр Светлани Максимовић одобри одбрана.</p>

У Новом Саду и Нишу, 10. 5. 2016.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. _____
Доц. др Радмила Бодрич

2. _____
Проф. др Савка Благојевић

3. _____
Проф. др Предраг Новаков

4. _____
Доц. др Данијела Прошић-Сантовац

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.